

TONEELWEZEN

ter harte gaat, hoe diep uw doen ons grieve,
drijv', wat gij hebt gedaan, u snel van hier,
snel als het licht. Wees dus terstond bereid.
Het schip is zeilrêe en de wind u gunstig,
't Geleide wacht, en alles dringt tot d'afreis
naar Eng'land.

Hamlet: Eng'land?

Koning: Ja, mijn Hamlet.

Hamlet:

Goed.'

Op die evidente aansporing tot Engelandvaart volgde een dialoog over Polen die men op Hitlers veldtocht betrok:

'Hamlet: En waarheen gaat, vergun de vraag, de tocht?

Hopman: Het geldt een deel van Polen, heer . . .

Hamlet: En is 't gemunt op 't eigenlijke Polen
of op een grensstreek, heer?

Hopman: Om u de waarheid, zonder meer, te melden:
wij gaan een nietig plekje gronds veroo'ven
dat, ja, een naam bezit, maar waarde niet.'

'Men zegt', schreef de ontslagen Haagse burgemeester mr. S. J. R. de Monchy begin '41, toen Wavell in Noord-Afrika de Italianen voor zich uitjoeg, in zijn dagboek - 'Men zegt dat toen in de *Hamlet* gevraagd werd: 'Is daar nog nieuws uit Engeland?'¹ van boven geroepen werd: 'Ja, Tobroek is gevallen!' ²

'Men zegt' - wij zijn er niet van overtuigd dat het vermelde feit zich voorgedaan heeft. Opvallend groot was namelijk de behoefte van het publiek, om gebeurtenissen die door de bezetter als tartend ervaren zouden zijn, op het toneel te situeren. Men schreef dan tegelijk een heldenrol toe aan populaire acteurs en actrices. Dergelijke verhalen drongen ook wel eens tot de *Sicherheitspolizei* door waar die acteurs en actrices zich dan moesten komen verantwoorden. Zo Fien de la Mar die in een cabaretprogramma opeens 'Oranje boven!' geroepen zou hebben ('het werd door de melkboer de volgende ochtend huis aan huis verspreid'³); zo Louis de Bree die (wij weten niet in welk stuk) met een zeer bijzondere intonatie: 'Door bloed en tranen ter victorie!' had gezegd, min of meer als Churchill in mei '40; zo Charlotte

¹ Vermoedelijk is een van Hamlets laatste strofen bedoeld: 'Ik hoor niet meer, wat zij van Eng'land melden.' ² S. J. R. de Monchy: Dagboek, 5 april 1941. ³ F. Sterneberg: 'Kunst en verzet', IV, p. 7.